

Către

MINISTERUL CULTURII

În atenția domnului VLAD ALEXANDRESCU - Ministrul Culturii

Stimate Domnule Ministru,

La data de 31.12.2015 a fost postat, pe site-ul Ministerului Culturii, un Proiect de Ordonanță pentru modificarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 189/2008 privind managementul instituțiilor publice de cultură, cu modificările și completările ulterioare.

Proiectul este însoțit de o Notă de fundamentare, precum și de un tabel comparativ între forma actuală a articolelor din Ordonanță ce se doresc a fi modificate și modificările propuse.

Potrivit proiectului, trei sunt categoriile de modificări propuse, și anume:

I. – modificarea art. 3 lit. c) cu privire la condițiile ce trebuie îndeplinite cumulativ de persoanele cărora le poate fi încredințat (prin concurs) managementul instituțiilor publice de cultură, și anume: în locul prevederii „*întrunește condițiile de studii universitare de licență absolvite cu diplomă de licență sau echivalentă în domeniul de activitate al instituției*”, formularea „*întrunește condițiile de studii universitare de licență, de masterat sau de doctorat, absolvite cu diplomă de licență, de master, de doctorat sau echivalentă*”;

II. – modificarea art. 17 alin. (1) care prevede: „*Secretariatul comisiei de concurs este format din câte un reprezentant de la compartimentul de specialitate, dacă acesta există, de la compartimentul juridic, compartimentul economic și de la compartimentul resurse umane, din cadrul aparatului de lucru al autorității*”, cu formularea „*Secretariatul comisiei de concurs este format din maximum 3 membri, desemnați din cadrul personalului autorității, care pot fi, după caz, de specialitate juridică, economică, resurse umane sau de la compartimentul de specialitate, dacă acesta există*”;

III. – modificări ale prevederilor art. 19 – alin. (3), (5) și (7), ale art. 32 – alin. (1) lit. a), ale art. 41 – alin. (2), precum și ale art. 45 – lit. b), **în sensul în care se propune ca, în loc de nota minimă 7, să se introducă nota minimă 8 pentru:** admiterea pentru susținerea etapei a doua a concursurilor de proiecte de management; declararea drept câștigător a candidatului care, la concurs, a obținut cea mai mare medie, cu condiția ca aceasta să fie de minimum 8; reluarea procedurii de concurs, în cazul în care nici un candidat nu a obținut o medie de minimum 8; încetarea contractului de management, în cazul în care rezultatul evaluării anuale este sub nota 8; considerarea, ca nesatisfăcător, a rezultatului evaluării în cazul în care nota finală se situează sub 8, precum și obligația autorității de a organiza concurs de management, în cazul în care rezultatul evaluării anuale este sub nota 8.

Stimate Domnule Ministru,

Având în vedere dispozițiile Legii nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată, Uniunea Teatrală din România (UNITER), asociație legal constituită ca organizație neguvernamentală, consacrată ca fiind de utilitate publică, vă transmite o serie de recomandări și vă cere, oficial, să organizați o întâlnire cu managerii instituțiilor publice de cultură – managerii instituțiilor publice de spectacole sau concerte, în care să se dezbată public Proiectul de act normativ la care ne referim, în virtutea obligațiilor ce vă revin potrivit prevederilor art. 7 alin. (9) din Legea nr. 52/2003, republicată.

Observațiile și considerațiile prezentate mai jos sunt urmare a consultărilor pe care le-am făcut cu membrii UNITER/manageri de teatru. Opiniile prezentate în această scrisoare, conțin puncte de vedere, detaliate și pertinente, ce ne-au fost transmise de către managerii instituțiilor publice de spectacole/membrii UNITER.

I. Cu privire la modificarea art. 3 lit. c) din OUG nr. 189/2008, cu modificările și completările ulterioare

Potrivit **Notei de fundamentare** ce însoțește Proiectul de Ordonanță, se încearcă justificarea respectivei modificări, astfel:

„Prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 189/2008 privind managementul instituțiilor publice de cultură s-a stabilit cadrul legal privind modul în care se organizează și evaluează managementul instituțiilor publice de cultură din România. Cu timpul, reglementările cuprinse în OUG nr. 189/2008 au suferit o serie de modificări, în special prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 68/2013 pentru modificarea și completarea OUG nr. 189/2008, cât și prin Legea nr. 185/2014 pentru aprobarea OUG nr. 68/2013.

Urmare a aplicării prevederilor literei c) a articolului 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 189/2008 privind managementul instituțiilor publice de cultură, astfel cum a fost modificată prin prevederile O.U.G. nr. 68/2013, au fost generate blocaje și litigii cu privire la condițiile de studii ce trebuie îndeplinite de către persoanele care își depun dosarul de concurs pentru ocuparea postului de manager al unei instituții publice de cultură.

Având în vedere lipsa unității de interpretare și aplicare a prevederilor în cauză, au fost create premisele blocării procedurii de organizare a concursurilor de proiecte de management pentru unele instituții publice de cultură aflate în subordinea unor autorități ale administrației publice locale.

Ținând cont de realitatea existentă pe piața muncii în domeniul culturii de la finalul anului 2015, s-a constatat o creștere a numărului de absolvenți de studii universitare cu pregătire în domeniul managementului cultural, artiștii fiind din ce în ce mai interesați de formarea lor profesională și de dobândirea de competențe în acest domeniu.

Având în vedere reforma învățământului românesc și adaptarea acestuia la cerințele europene semnate prin tratatul de la Bologna, la care România a aderat încă din 1999, studiile de licență oferă o pregătire inițială și nu completă pentru pregătirea profesională a absolvenților, aprofundarea și specializarea acestora făcându-se prin cursurile universitare de masterat, respectiv de doctorat.

Accesul la studiile universitare de masterat, respectiv de doctorat făcându-se doar la jumătate din numărul absolvenților de licență, acest fapt conferă persoanelor care urmează aceste studii o pregătire avansată, mult mai specializată a domeniului și a ariei de cunoaștere.

În acest sens, astăzi există numeroase universități care oferă programe de studiu universitare specializate în management cultural, cu precădere în domeniul managementului instituțiilor publice de cultură (ex.: U.N.A.T.C. „I. L. Caragiale” București, Universitatea „Radu Stanca” din Sibiu, Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași, Universitatea de Arte din Târgu-Mureș etc.).

În ultimii ani, din practica în domeniu întâlnită la autoritățile administrației publice locale, una dintre condițiile impuse de autorități, des întâlnită în condițiile de participare la concursurile de proiecte de management se referă exact la studii universitare (masterat sau doctorat), ca argument al pregătirii performante în managementul cultural.

Astfel, considerăm că nu poate fi restrâns dreptul persoanelor cu pregătire superioară diplomei de licență, sau a celor din diverse domenii, de a participa la concursurile de proiecte de management pentru instituțiile publice de cultură, textul articolului în speță limitând în forma actuală accesul doar pentru absolvenții de studii de licență în domeniul de activitate al instituției, neținând cont de evoluția societății educaționale românești.

De asemenea, se impune eliminarea raportării la studiile din domeniul de activitate al instituției, având în vedere, pe de parte, dificultățile circumscrierii acestor domenii, care au născut o serie de litigii, iar, pe de altă parte, trebuie promovat un sistem concurențial deschis și transparent, care să asigure creșterea competiției.

Prin aceste măsuri, se va asigura creșterea numărului de potențiali candidați, și prin aceasta creșterea posibilității selecției unui manager performant.”

Aceste argumente nu se susțin, nici în fapt și nici în drept, din următoarele motive:

1) Este adevărat că, în ceea ce privește condițiile pe care o persoană trebuie să le îndeplinească pentru a fi manager la o instituție publică de cultură, prevederile legale s-au modificat, de-a lungul timpului, pornind de la OUG nr. 189/25.11.2008 (M. Of., Partea I, nr. 817/05.12.2008), până la forma actuală a actului normativ (M. Of., Partea I, 30.12.2014).

În prezent, și în aplicare, se află următoarele prevederi:

„ART. 3

Managementul instituțiilor publice de cultură poate fi încredințat unei persoane fizice care îndeplinește cumulativ următoarele condiții:

a) are cetățenia română sau a unuia dintre statele membre ale Uniunii Europene;

b) are capacitate deplină de exercițiu;

c) întrunește condițiile de studii universitare de licență absolvite cu diplomă de licență sau echivalentă în domeniul de activitate al instituției;

d) întrunește condițiile de pregătire sau experiență în management;

e) întrunește alte condiții solicitate de autoritate.”

De altfel, încă de la intrarea în vigoare a Ordonanței de Urgență nr. 68/2013, pentru modificarea OUG nr. 189/2008 privind managementul instituțiilor publice de cultură, aspectele privind condițiile ce trebuie îndeplinite, cumulativ, pentru ca o persoană fizică să poată fi manager au fost clarificate prin conținutul lit. c) și d), și anume: „întrunește condițiile de studii universitare de licență absolvite cu diplomă de licență sau echivalentă în domeniul de activitate al instituției”; „întrunește condițiile de pregătire sau experiență în management”.

În același timp, prin Articolul Unic, pct. 3) din Legea nr. 185/29.12.2014 (M. Of., Partea I, nr. 966/30.12.2014) de aprobare a Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 68/2013 pentru modificarea și completarea OUG nr. 189/2008, după art. 3 s-a introdus art. 3^{^1} în următoarea formulare:

„ART. 3¹”

În situația în care pentru concursul de management nu s-au înscris persoane care să îndeplinească cumulativ condițiile prevăzute la art. 3, prin derogare de la prevederile art. 3 lit. c), autoritatea poate relua organizarea concursului, având posibilitatea modificării domeniului și, după caz, a nivelului studiilor solicitate.”

2) Cât privește argumentul că, urmare a aplicării prevederilor lit. c) a art. 3 din OUG nr. 189/2008, astfel cum a fost modificată prin OUG nr. 68/2013 „au fost generate blocaje și litigii cu privire la condițiile de studii ce trebuie îndeplinite de către persoanele care își depun dosarul de concurs pentru ocuparea postului de manager al unei instituții publice de cultură”, și, din „lipsa unității de interpretare și aplicare a prevederilor în cauză, au fost create premisele blocării procedurii de organizare a concursurilor de proiecte de management pentru unele instituții publice de cultură aflate în subordinea unor autorități ale administrației publice locale”, la nivelul UNITER nu a fost semnalată existența unor asemenea probleme în legătură cu instituțiile publice de spectacole aflate în subordinea și finanțarea autorităților administrației publice locale.

De asemenea, din câte cunoaștem, din cazuistica analizată de specialiștii Institutului Național pentru Cercetare și Formare Profesională, din subordinea Ministerului Culturii, situații litigioase create de interpretarea și aplicarea OUG nr. 189/2008, cu modificările și completările ulterioare, nu s-au semnalat în legătură cu condițiile legale de admitere la concursurile pentru ocuparea posturilor de manager.

La nivelul instanțelor de contencios-administrativ, din București și din țară, au fost înregistrate 26 de litigii privind aplicarea prevederilor OUG nr. 189/2008, obiectul litigiilor reprezentându-l contestări ale deciziilor comisiilor privind modul de evaluare, întreruperea contractelor de interimat sau a celor de management.

3) O altă categorie de argumente, conținute în Nota de fundamentare, se referă la reforma învățământului românesc (Sistemul Bologna, tratat la care România a aderat încă din 1999) și, corelativ, la „realitatea existentă pe piața muncii în domeniul culturii de la finalul anului 2015”.

Aceste argumente se regăsesc în următoarele formulări:

„Având în vedere reforma învățământului românesc și adaptarea acestuia la cerințele europene semnate prin tratatul de la Bologna, la care România a aderat încă din 1999, studiile de licență oferă o pregătire inițială și nu completă pentru pregătirea profesională a absolvenților, aprofundarea și specializarea acestora făcându-se prin cursurile universitare de masterat, respectiv de doctorat.

Accesul la studiile universitare de masterat, respectiv de doctorat făcându-se doar la jumătate din numărul absolvenților de licență, acest fapt conferă persoanelor care urmează aceste studii o pregătire avansată, mult mai specializată a domeniului și a ariei de cunoaștere.

În acest sens, astăzi există numeroase universități care oferă programe de studiu universitare specializate în management cultural, cu precădere în domeniul managementului instituțiilor publice de cultură (ex.: U.N.A.T.C. „I.L.Caragiale” București, Universitatea „Radu Stanca” din Sibiu, Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași, Universitatea de Arte din Târgu-Mureș etc.).

În ultimii ani, din practica în domeniu întâlnită la autoritățile administrației publice locale, una dintre condițiile impuse de autorității, des întâlnită în condițiile de participare la concursurile de proiecte de management se referă exact la studii universitare (masterat sau doctorat), ca argument al pregătirii performante în managementul cultural.”

Toate aspectele la care se referă această argumentație sunt, indiscutabil, riguroase.

Ele vin, mai degrabă, să susțină tocmai forma actuală a art. 3 din OUG nr. 189/2008, cu modificările și completările ulterioare.

În același timp, însă, aceste argumente sunt de natură să contrazică însăși formularea modificărilor propuse la art. 3 lit. c) care, nu doar că nu se mai referă la pregătire sau experiență în management, în sensul parcurgerii unor programe de studiu universitare specializate în management cultural - cu precădere în managementul instituțiilor publice de cultură, dar, sub aparența rigorii terminologice (ținând cont și de prevederile Legii educației naționale nr. 1/05.01.2011, cu modificările și completările ulterioare), formularea anulează, prin omisiune, însăși argumentația citată mai sus, întrucât prevederea nu se mai referă la domeniul de activitate al instituției.

4) Susținerea, prin Nota de fundamentare, a modificărilor propuse la art. 3 lit. c) este, în final, argumentată - într-un mod care contrazice celelalte categorii de argumente -, astfel:

„De asemenea, se impune eliminarea raportării la studiile din domeniul de activitate al instituției, având în vedere, pe de parte, dificultățile circumscrierii acestor domenii, care au născut o serie de litigii, iar, pe de altă parte, trebuie promovat un sistem concurențial deschis și transparent, care să asigure creșterea competiției.

Prin aceste măsuri, se va asigura creșterea numărului de potențiali candidați, și prin aceasta creșterea posibilității selecției unui manager performant.”

În legătură cu aceste argumente, se impun următoarele contraargumente:

4.1) Nu există nici un fel de dificultăți în circumscrierea domeniilor de activitate specifice instituțiilor publice de cultură, în legătură cu a căror conducere se aplică prevederile Ordonanței de Urgență nr. 189/2008, cu modificările și completările ulterioare.

Activitatea principalelor categorii de instituții publice de cultură în legătură cu care se aplică prevederile OUG nr. 189/2008, cu modificările și completările ulterioare, este, din fericire, reglementată, prin lege (a se vedea, în acest sens, Legea bibliotecilor nr. 334/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare; Legea muzeelor și a colecțiilor publice nr. 311/2003, republicată, cu modificările și completările ulterioare; Ordonanța nr. 21/2007 privind instituțiile și companiile de spectacole sau concerte, precum și desfășurarea activității de impresariat artistic, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 353/2007, cu modificările și completările ulterioare; Ordonanța de Urgență nr. 118/2006 privind înființarea, organizarea și desfășurarea activității așezămintelor culturale, aprobată, cu completări și modificări, prin Legea nr. 143/2007, cu modificările și completările ulterioare).

Aceste acte normative reglementează, clar și în detaliu, obiectul de activitate, organizarea și funcționarea respectivelor categorii de instituții publice de cultură.

Mai mult decât atât, **Legea nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice**, cu modificările și completările ulterioare, **prevede, în mod explicit și sistematic, categoriile de specialități caracteristice instituțiilor publice de cultură**, fie ele instituții de spectacole și concerte, biblioteci publice ori muzee.

Oricare dintre absolvenții unor forme superioare de învățământ din domeniile de specialitate prevăzute în anexele la respectiva lege, fie ei cu diplomă de licență, de master sau de doctorat, pot îndeplini condițiile prevăzute de OUG nr. 189/2008, cu modificările și completările ulterioare, pentru a se prezenta la un concurs de ocupare a postului de manager în respectivele categorii de instituții.

4.2) Propunerea de modificare a prevederilor art. 3 lit. c) din OUG nr. 189/2008, precum și argumentele de susținere privitoare la dificultățile circumscrierii domeniilor de activitate specifice fiecărei categorii de instituții publice de cultură, **ignoră și Hotărârea de Guvern nr.**

286/2011 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind stabilirea principiilor generale de ocupare a unui post vacant sau temporar vacant corespunzător funcțiilor contractuale și a criteriilor de promovare în grade sau trepte profesionale imediat superioare a personalului contractual din sectorul bugetar plătit din fonduri publice.

Astfel, art. 4 alin. (2) din această Hotărâre prevede:

„ART. 4

(2) Condițiile specifice referitoare la studiile necesare pentru ocuparea posturilor vacante sau temporar vacante care necesită studii superioare ori studii superioare de scurtă durată se stabilesc în conformitate cu nomenclatoarele domeniilor și specializărilor din învățământul universitar de lungă durată și scurtă durată, respectiv nomenclatoarele domeniilor de studii universitare de licență și specializărilor și programelor de studii din cadrul acestora.”

Pe baza și pentru aplicarea acestor dispoziții s-a emis Hotărârea nr. 575/2015 privind aprobarea Nomenclatorului domeniilor și al specializărilor/programelor de studiu universitare și a structurii instituțiilor de învățământ superior pentru anul universitar 2015-2016.

Aceste acte normative oferă repere, clare și indiscutabile, pentru circumscrierea domeniilor de activitate specifice instituțiilor de spectacole și concerte, domenii în care, cei care au susținut examene de licență, de disertație sau de teză de doctorat și au finalizat aceste categorii de studii, îndeplinesc condițiile pentru a ocupa, prin concurs, postul de manager al unei instituții publice de cultură.

4.3) Tot cu referire la pasajul din Nota de fundamentare pe care l-am citat la punctul 4, subliniem, încă o dată, că, din cazuistica existentă, nu rezultă că, pe rolul instanțelor de judecată, s-ar fi aflat ori se află, litigii cu privire la aplicarea dispozițiilor art. 3 din OUG nr. 189/2008, cu modificările și completările ulterioare.

4.4) Afirmația cum că, în legătură cu selectarea, prin concurs, a managerilor instituțiilor publice de cultură, ar trebui „promovat un sistem concurențial deschis și transparent, care să asigure creșterea competiției”, ca și aceia potrivit căreia „prin aceste măsuri se va asigura creșterea numărului de potențiali candidați, și prin aceasta, creșterea posibilității selecției unui manager performant” sunt simplă retorică, ele neavând nici o acoperire în realitate.

Stimate Doamnăle Ministru,

Pentru orice persoană de bună credință, care citește și înțelege prevederile OUG nr. 189/2008, cu modificările și completările ulterioare, este evident, fără putință de tăgadă, faptul că acest act normativ a instituționalizat, la nivelul instituțiilor publice de cultură, un sistem concurențial deschis și transparent de accedere, prin concurs, la ocuparea funcției de manager.

Actul normativ, a cărui modificare este propusă, reprezintă una dintre cele mai reformiste legi în materie, din țările fostului bloc comunist, ea înlocuind numirile politice cu concursuri pe bază de pregătire și competențe și instituind criterii de performanță pentru managerul cultural/conducător de instituție publică de cultură.

Prin OUG nr. 189/2008, contractele pe viață ale directorilor, numiți politic, au fost înlocuite cu mandate de administrare pe termen limitat, cu contracte ce prevăd drepturi și obligații precise, atât pentru manageri, cât și pentru autorități. Au fost, de asemenea, instituite instrumente de raportare pentru stimularea planificării activității instituțiilor publice de cultură și responsabilizarea managerilor în utilizarea resurselor financiare alocate de autorități, conducătorii instituțiilor publice de cultură fiind obligați să raporteze

nu numai felul în care au gândit și realizat proiectele culturale, ci și modul în care au cheltuit, legal, eficient și eficace, banii publici alocați, ca subvenție, de către autorități.

Managementul cultural, oficializat în România încă din 2005 (Ordonanța nr. 26/14.07.2005 privind managementul instituțiilor publice de cultură, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 114/2006), impunea pregătirea culturală ca bază pentru dobândirea unor instrumente de management specifice culturii, întrucât diferențele între managementul general și cel cultural sunt fundamentale și uneori, ireconciliabile. Managerul cultural știe că beneficiul cultural este direct proporțional cu numărul de consumatori de cultură educați în timp, nu cu nivelul încasărilor. Cunoașterea intrinsecă și aprofundată a actului de cultură, cunoașterea specificității produselor culturale generate, precum și cunoașterea mecanismului de consum al publicului beneficiar reprezintă competențe obligatorii în profesia de manager cultural. Actul de judecată estetică, raportat la autenticitatea acestor produse nu poate fi formulat decât de cei care și-au ales profesii explicite în acest domeniu.

Pentru construirea unui proiect de management valid, managerul cultural este obligat să formuleze o viziune, o strategie și propuneri de programe și proiecte specifice domeniului în care instituția trebuie să dovedească performanță. Acest demers este imposibil pentru persoane fără pregătire universitară autentică și temeinică. Prin urmare, managementul cultural nu este un hobby, ci o supraspecializare care implică responsabilitate, expertiză, și mai ales, autoritate profesională recunoscută. Pentru construirea unui proiect de management, managerul cultural este obligat să aibă o strategie și propuneri de programe și proiecte specifice domeniului instituției, care, pe de-o parte, trebuie să fie caracterizate de performanță, iar, pe de altă parte, trebuie să fie în concordanță cu o serie de criterii și norme estetice.

Diferențele între managementul general și cel cultural sunt unele evidente. Iar cunoașterea actului de cultură, cunoașterea specificității produselor culturale și a modalităților prin care acestea pot ajunge la beneficiar, respectiv publicul țintă, toate aflate sub lupa unei judecăți estetice aflate în permanent raport cu produsul cultural, nu pot fi realizate decât de către cei care practică profesii în aceste domenii artistice.

Managementul nu este un arhetip, o rețetă unică și general valabilă, cu formule de aplicare identice în orice domeniu, din industria energetică în medicina veterinară, în horticultură și, de ce nu, și în cultură. Prin urmare, studiile aprofundate la care se face referire trebuie să fie cele de specialitate, nu orice fel de studii. Cred că nimeni nu dorește întoarcerea cu 26 de ani în urmă când calificarea specifică profesională cântărea extrem de puțin în CV-ul oricărui aspirant la o funcție de conducere. Real, nimeni nu dorește ca un veterinar să conducă un teatru sau, Doamne ferește, ca un spital să fie condus de un dirijor.

Lipsa raportării la studiile de specialitate obligatorii pentru aspiranții la conducerea unei instituții publice de cultură duce la denaturarea specificului acesteia, respectiv la deprofesionalizare. Sunt absolut de acord că și amatorii fac teatru (artiști amatori cu licență, masterat sau doctorat în alte domenii) și au o importanță reală în profilul social al unei țări, dar specificul instituției publice de cultură se bazează pe profesioniști, absolvenți de specialitate. Obligația aptitudinilor profesionale este precizată în Codul Muncii, art. 29, care prevede următoarele: „Contractul individual de muncă se încheie după verificarea prealabilă a aptitudinilor profesionale și personale ale persoanei care solicită angajarea”.

Managementul unei instituții publice de cultură implică, înainte de toate, înțelegerea proceselor, a resorturilor specifice care fac ca întreaga administrație, contabilitate și control intern să aibă o formă specifică, determinată de particularitățile

acestui domeniu. Îmbunătățirea sistemului de management al instituțiilor de spectacole implică în primul rând stăpânirea acestui specific.

Ne întrebăm și vă întrebăm, Domnule Ministru, dacă s-a făcut o analiză de risc a acestei propuneri legislative. Avem convingerea că o astfel de analiză se impune cu prioritate și, de asemenea, că aceasta va scoate în evidență consecințele grave asupra instituțiilor publice de cultură și, in extenso, asupra statului de drept, în condițiile în care dreptul la cultură este un drept constituțional.

Experiența teatrală românească și internațională oferă câteva exemple de management care au dus la asumare instituțională, dezvoltare administrativă, impact social și, mai ales, reîmprospătarea și remodelarea fenomenului artistic. Sunt cunoscute modele de regizori, actori, teatrologi care au determinat fenomene teatrale în viața unor instituții, prin impunerea unei direcții artistice specifice acelei instituții și consolidarea unei echipe capabile să o pună în practică. Oprindu-ne la exemplul românesc, putem să facem o analiză de caz, având ca model Teatrul Bulandra în perioada lui de glorie. Observăm că selecția managerială are ca unitate de măsură valoarea de necontestat a personalității artistice, neimpunând nici un criteriu de diplome administrativ-doctorale. Dacă s-ar fi întâmplat acest lucru, istoria teatrului românesc ar fi fost sărăcită de câteva pagini importante: perioada Lucia Sturdza Bulandra, perioada Liviu Ciulei. Exemplele pot continua. Avem experiența unor instituții românești revigorate și reinventate, prin strategia managerială și cunoașterea profesiei, dar, mai ales, prin impactul și încrederea impuse de câteva personalități teatrale, și înainte de 1989, și după 1989. Teatrul Țândărică, sub conducerea doamnei Magdalena Niculescu, ca și sub cei 13 ani de directorat ai doamnei Michaela Tonitza-Iordache (1986-1999) a devenit un nume de referință, nu doar în contextul cultural românesc, dar și în programul unor mari festivaluri internaționale, de cele mai multe ori cu alt specific decât cel de teatru de animație. Mai târziu, predând la facultatea de teatru cursuri de management, tot ea mărturisea că nu și-a imaginat niciodată cum acest lucru se poate învăța în teorie, rupt de practică, de experiența de teatru și fără cunoașterea specifică a fenomenului și a creației teatrale.

Momentul 1990, în viața Teatrului Odeon este marcat de personalitatea artistică a domnului Alexandru Dabija, care a impus teatrului o nouă față modernă, adaptată la momentele care se trăiau atunci în România. Acolo și atunci, s-au întâmplat lucruri, care privesc dincolo de perspectivă culturală, au fost o necesitate socială pentru o lume trezită la realitatea de neînțeles. Fără știința de teatru a lui Alexandru Dabija, trupa Teatrului Odeon ar fi arătat altfel, și teatrul românesc, la fel. Îndepărtat abuziv de la conducerea Teatrului Odeon, tot domnul Alexandru Dabija, alături de domnul Marcel Iureș, participa la nașterea primului teatru independent din România, Teatrul ACT (1995). Sub oblăduirea personalității lui Marcel Iureș, acest teatru reprezintă în continuare semnul artistic al necomercialului și al independenței.

Nu cunoaștem exemple în mediul artistic internațional când specificul oricărei instituții culturale, sau când specificul unei zone artistice a fost abandonat, când ideea de profesionalism a fost pusă la îndoială. Marile instituții culturale ale lumii funcționează după mecanismul recunoașterii profesionale, după meritele în domeniul specific, după încrederea acordată de breaslă. Piccolo Teatro di Milano nu ar fi avut renume fără directoratul artistic și, implicit, strategia managerială, a unui Giorgio Strehler, sau Malii Teatr fără Lev Dodin.

Dacă demersul legislativ de acum ar fi fost la fel și în 1994, când se lansau pe piață două dintre cele mai importante evenimente culturale din România și din Europa, Festivalul Internațional Shakespeare de la Craiova și Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu, am fi avut astăzi o listă de manageri cu diplome care au trecut pe acolo, dar nu am mai fi vorbit niciodată despre impactul internațional pe care îl au aceste festivaluri de patrimoniu. Dacă nu ar

fi existat Emil Boroghină, actor devenit, prin practică, experiență și încrederea echipei, manager (fără diplomă), timp de 12 ani (1988-2000), Teatrul Național din Craiova ar fi fost lipsit de cea mai bună perioadă a sa, cultura română de capodoperele lui Purcărete, imaginea internațională a României de o viză cu ștampilă favorabilă.

Stimate Domnule Ministru,

Conform modificărilor propuse, prin Proiectul de Ordonanță, se vor putea prezenta la concursurile pentru instituțiile publice de cultură din România TOȚI ABSOLVENȚII DIN ORICE SPECIALITATE. Este, firește, o oportunitate, o breșă pe care niciun alt domeniu nu a deschis-o în propriul sistem. Este de neconceput pentru economie, industrie, medicină, comerț, turism, mediu sau sistem bancar, ca organizații specializate să fie conduse de absolvenți de studii culturale sau artistice. Pe termen foarte scurt, „*competiția deschisă*” generată de acest act – pe care îl numim, cu eleganță, deocamdată, insuficient analizat – va reuși să elimine de la conducerea instituțiilor publice de cultură, tocmai pe cei specializați în acest sens. Actualii manageri „vor beneficia” de concurența unor doctori-ingineri fără studii muzicale, pentru filarmonici, de economiști fără locuri de muncă, pentru teatre, și, cu puțin noroc, de fizicieni sau veterinari, pentru muzee sau biblioteci... O categorie semnificativă de deținători de diplome, care nu s-au putut evidenția în domeniile pentru care s-au pregătit inițial, vor profita de concursurile de management cultural, clamându-și drepturi nejustificate și relativizând valorile și gusturile, și așa destul de fragile, din sistemul culturii.

Pe termen scurt, autoritățile locale vor înlocui „pretențioșii” oameni de cultură, cu persoane cu diplome de toate felurile, slab sau deloc pregătite pentru vreun sector de activitate, manipulabile, dar care vor profita de permisiva CULTURĂ.

Pe termen mediu și lung, calitatea actului de cultură va fi pus sub semnul politizării și amatorismului cel mai discutabil, întrucât singura armă estetică a celor care vor propune strategiile instituțiilor de cultură va fi propriul gust și „gusturile” autorităților care îi vor recruta pe așa-zii manageri ai instituțiilor publice de cultură.

Efectul ridicării restricției de a deține studii universitare din domeniul de activitate al instituției va avea un efect catastrofal la nivelul instituțiilor de cultură, dar și asupra învățământului universitar care se străduiește să pregătească manageri culturali, nemaieexistând niciun avantaj pentru supraspecializare, din moment ce poți obține oricând diploma necesară în orice universitate privată.

Deși, în Nota de fundamentare, motivați necesitatea modificării dispozițiilor art. 3 lit. c) din OUG nr. 189/2008, cu modificările și completările ulterioare, și prin reforma învățământului românesc, de fapt, prin ceea ce propuneți, sunteți în flagrantă contradicție cu spiritul și litera Legii educației naționale.

Sunteți, de asemenea, în opinia noastră, a membrilor UNITER, și într-o evidentă contradicție cu propriile dumneavoastră declarații. Astfel, în data de 06 ianuarie 2016, la Radio România Actualități, îi declarați jurnalistei Mihaela Helmis, printre altele, că: „*Mi se pare foarte important ca managementul instituțiilor de cultură din subordinea Ministrului Culturii să fie predictibil, să vină cu proiecte durabile, cu viziune, să fie legitime și să beneficieze de prestigiu și autoritate în rândul angajaților și în rândul publicului*”.

Întrebarea, evident retorică, este: modificarea propusă va fi general valabilă, pentru toate instituțiile publice de cultură sau numai pentru cele din subordinea autorităților administrației publice locale? Și, de asemenea, cum poate beneficia de prestigiu și autoritate în rândul angajaților și în rândul publicului un așa-zis manager care, de orice profesie ar fi, ar urma să conducă activitatea unui teatru sau a unui muzeu ori a unei biblioteci publice?

Considerăm și mai grav faptul că, prin modificarea propusă, sunteți într-o flagrantă contradicție și cu Programul de Guvernare al Cabinetului din care faceți parte. Potrivit Programului, Guvernul Dacian Cioloș își propune „*profesionalizarea administrației publice prin recrutare și evaluare pe bază de competențe și performanțe*”, „*dezvoltarea și implementarea unui sistem de management al performanței personalului angajat în cadrul administrației publice*”.

În concluzie, față de observațiile, considerațiile și argumentația pe care vi le-am expus, vă propunem ca, modificarea lit. c) a art. 3 din OUG nr. 189/2008, cu modificările și completările ulterioare, să aibă următoarea formulare: „*întrunește condițiile de studii universitare de licență, de master sau de doctorat, absolvite cu diplomă de licență, de master, de doctorat sau echivalentă, în domeniul de activitate al instituției*”.

De asemenea, propunem ca, în același spirit, lit. d) a art. 3 să fie modificată, având următoarea formulare: „*întrunește condiții de pregătire în managementul cultural sau experiență în managementul respectivei instituției publice de cultură*”.

II. Cu privire la modificarea art. 19 – alin. (3), (5) și (7), art. 32 – alin. (1) lit. a), art. 41 – alin. (2), precum și art. 45 – lit. b) din OUG nr. 189/2008, cu modificările și completările ulterioare

În ceea ce privește revenirea la nota minimă 8, îmi permit să vă semnez că ea a creat dificultăți majore de departajare între concurenți în scurta perioadă de aplicare.

Dacă facem apel la un sistem paralel de notare, cel al calificativelor, atunci acestea ar fi doar două: FOARTE BINE sau EXCELENT (fără BINE), sau în altă versiune MAGNA CUM LAUDE și SUMA CUM LAUDE (fără CUM LAUDE). Crearea unor diferențe neatacabile în limita a două puncte a făcut imposibilă finalizarea unor concursuri de management pentru instituții culturale din subordinea autorităților locale. Revenirea la limita notei 7 s-a făcut tocmai pentru a permite o mai limpede departajare între candidați.

În condițiile în care criteriile sunt și așa destul de subiective, iar evaluatorii pentru concursuri și evaluări NU AU OBLIGAȚIA DE A AVEA CUNOȘTINȚE DE MANAGEMENT CULTURAL (o intervenție pentru revenirea la evaluatorii cu expertiză - la Art. 16 - ar fi fost mult mai benefică!), în condițiile în care nu există tabele de punctaje prestabilite ca cele de la CNATDCU, sistem în care fiecare lucrare, articol, conferință, carte, cercetare, studiu are importanța lui, evaluarea managementului pentru cultură va deveni o procedură contestabilă la zecimi sau sutimi de notare. Abia acest fapt va genera litigiile despre care se face vorbire în Nota de fundamentare pentru modificarea OUG 189/2008.

Este important să subliniem, în legătură cu modificările propuse, că aceleași modificări au fost introduse prin Ordonanța de Urgență nr. 68/2013 pentru modificarea și completarea OUG nr. 189/2008.

Ținând, însă, cont de argumentele noastre, astfel cum ele sunt formulate mai sus, prin Legea nr. 185/2014 de aprobare a OUG nr. 68/2013, Parlamentul României a respins toate acele modificări care propuneau nota minimă 8, în loc de nota minimă 7.

A reveni, în Parlamentul României, alcătuit din aceeași senatori și deputați care au respins respectivele modificări, cu aceleași propuneri, riscă, în opinia noastră, să pună într-o situație jenantă, compromițătoare, Guvernul din care faceți parte.

În concluzie, membrii UNITER vă solicită, Doamne Ministru, să renunțați la propunerea de modificare a art. 19 – alin. (3), (5) și (7), art. 32 – alin. (1) lit. a), art. 41 – alin. (2), precum și art. 45 – lit. b) din OUG nr. 189/2008, cu modificările și completările ulterioare.

În încheiere, vă reiterăm solicitarea ca, în respectul dispozițiilor imperative ale Legii nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, să organizați, cât mai repede cu putință, o dezbatere publică cu membrii UNITER - manageri ai instituțiilor publice de spectacole, având ca obiect Proiectul de Ordonanță prin care propuneți modificări ale OUG nr. 189/2008 privind managementul instituții publice de cultură, cu modificările și completările ulterioare.

Ion CARAMITRU

Președinte al Uniunii Teatrale din România